

ТАНЦАВАЛЬНЫ ЮБІЛЕЙ

XXX Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску (IFMC) пройдзе з 15 па 19 лістапада

■ Фестывалі

Магія лічбаў у восеньскай музыцы

Што аб'ядноўвае лічбы 43, 80, 28 і 10? На першы погляд, нічога, але для свету музыкі гэта сапраўдная магія: ужо 43-і раз у Мінску з 3 па 30 лістапада адбываецца «Беларуская музычная восень», якая сёлета прысвячаецца 80-годдзю Белдзяржфілармоніі і ўключае ў сябе 28 вялікіх канцэртаў ад музыкантаў з 10 краін.

У філармоніі адзначаюць, што такой разнастайнай жанравай палітры фестываль яшчэ ніколі не бачыў, — будзе чым «паласавацца» аматарам камернай, арганнай, джазавай музыкі ды нават оперы.

У якасці самых важных падзей вярта вылучыць юбілейныя канцэрты і творчыя вечары вядомых беларускіх музыкантаў: напрыклад, канцэртнай версіяй оперы Вердзі «Атэла» (у пастаноўцы італьянскага рэжысёра Карла Антонія дэ Лючыя) святкуе свой юбілей маэстра Аляксандр Ансімаў, разам з сімфанічным аркестрам выступіць кампазітар Сяргей Бельцоўка (прадставіць харэаграфічную фантазію і павандруюць па казках Караткевіча), пройдзе творчы вечар Яўгена Паплаўскага (слухачоў чакаюць прэм'ерныя «Адценні характава»). Пападарожнічаць па Францыі запрашае вядомая беларуская оперная спявачка Надзея Кучар, якая ў 2015 годзе стала пераможцам BBC Singer of the World: «Salut a la France» — так называецца сольная праграма, з якой спявачка ўпершыню выступіць у Мінску. І тут будзе сапраўды ўсе адценні Францыі — прагучаць творы Ж. Бізэ, Г. Шарпанье, Ш. Гуно, Л. Дэлеба, Ж. Масне.

Мастацкі кіраўнік Белдзяржфілармоніі Юрый Гільдзюк раіць наведваць канцэрт новай камернай музыкі «Траматана-3»: «Траматана — гэта халодны вечер, і гэты подых сапраўды адчуе беларускі слухач. Маладыя беларускія кампазітары чарговы раз прадставіць новыя творы, якія прагучаць упершыню. Напрыклад, будзе «Музыка ветру для флейты і спяваючай тыбецкай чары», вакальны цыкл «Мы развучыліся слухаць цішыню», творы Воранава, Гарэлавай, Сімаковіч, Войціка і іншых».

Ужо шмат гадоў «Беларуская музычная восень» збірае найлепшых салістаў: народныя артысты Беларусі Ігар Алоўнікаў выканае творы Бетховена і Шапэна; салістка ансамбля «Класік-Авангард» Святлана Кудзіна выступіць з канцэртамі «Piano solo»; ансамбль салістаў Белдзяржфілармоніі пад кіраўніцтвам Ігара Іванова прадставіць праграму «Восенскі марафон». Таксама прагучыць і доўгачаканы джаз: у сталіцу завітае ўладальнік двух Грэмі, саліст шматлікіх аркестраў Марк Грос: пачуць можна свінг і боп, джаз-рок і мяккі джаз, які пераходзіць часам у поле рытм-энд-блюза.

Беларуская праграма будзе не менш насычаная, асабліва ў Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя І. Жыновіча. Яго кіраўнік Міхаіл Казінец адзначае: «Наш калектыў падрыхтаваў адну з тых праграм, якія мы вельмі рэдка выконваем: доўгі час аркестр быў другасным на сцэне, але цяпер нашы салісты — лаўрэаты міжнародных конкурсаў — выйдуць на першы план. Я лічу, што гэта вельмі смелы крок, бо слухачам сёння падабаецца дынаміка, а мы вырашылі звярнуць увагу на якаснае выкананне, чысты гук і мастацкі ўзровень нашых музыкантаў». Мастацкае слова дадасць фестывалю асабліва пазытыўнасці: тэатр аднаго акцёра «Зніч» адзначыць 135-годдзе з дня нараджэння Якуба Коласа пазытыўным монаспектаклем «Красёны жыцця». Немагчыма ўявіць «Беларускую музычную восень» без Дзяржаўнага камернага аркестра. Канцэрт-закрыццё фестывалю стане першым з цыкла «Тры вечары з камерным аркестрам»: прагучаць 24 капрысы для скрыпкі з аркестрам Н. Паганіні, саліст — знакаміты Граф Муржа.

На працягу года ў будынку Белдзяржфілармоніі адбываецца каля 330 канцэртаў: кожны дзень — новая музыка, пераасэнсаванні і бессмяротная класіка. Сёлетняя «Беларуская музычная восень» — гэта маленькая версія цэлага году: за адзін месяц слухач атрымае асалоду ад музыкі некалькіх стагоддзяў і некалькіх кантынентаў.

Маргарыта ДЗЯХЦЯР

Юбілейны фестываль аб'яднаў артыстаў з Аўстраліі, Аўстрыі, Беларусі, Бельгіі, Вялікабрытаніі, Германіі, Ізраіля, Іспаніі, Італіі, Канады, Малдовы, Нідэрландаў, Польшчы, Расіі, Румыніі, Славеніі, ЗША, Украіны, Францыі, Харватыі, Чэхіі, Японіі. Павіншаваць любімы IFMC прыедуць лаўрэаты конкурсу сучаснай харэаграфіі ў Віцебску розных гадоў.

Цэнтральная падзея фестывалю — Беларускі конкурс сучаснай харэаграфіі. Удзельнікі, якія прайшлі першапачатковы адбор, выступяць перад міжнародным экспертным журы ў канцэртнай зале «Віцебск» і Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Я. Коласа на працягу фестывальнага тыдня. Адабраныя журы фіналісты з'явіцца перад глядачом 18 лістапада ў заключным туры.

— Фестываль унікальны не толькі па сваёй эстэтычнай культуры, але і па ролі, якую ён выконвае ў развіцці харэаграфічнага мастацтва Беларусі, — заўважыў першы намеснік генеральнага

дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Уладзімір РЫЛАТКА. — Доўгі час Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску быў адзінай крыніцай інфармацыі аб танцавальным жыцці краіны, бо амаль 20 гадоў у яго не было аналагаў, і менавіта IFMC запаліў агенцыі іншых фестываляў такога кшталту. Гэта апора сучаснай харэаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь.

Падчас прэс-канферэнцыі, зладжанай напярэдадні фестывалю, намеснік генеральнага дырэктара па спецыяльных праектах ГУ «Цэнтр культуры «Віцебск» Марына Раманоўская падрабязна расказала

пра тое, чаго чакаць ад юбілейнага IFMC. Распачнецца фестываль паказам фільма «Пасля цябе», галоўнай тэмай якога з'яўляецца складаны лёс харэографа. На прэм'еру прыедуць рэжысёр фільма Ганна Матысон і выканаўца галоўнай ролі народны артыст Расіі Сяргей Бязрукаў. На канцэртце ўрачыстага адкрыцця Сяргей Бязрукаў уручыць спецыяльную ўзнагароду за значны ўнёсак у развіццё сучаснай харэаграфіі. Хто атрымае гэты прыз, пакуль трымаюць у сакрэце.

Акрамя конкурсных выступаў, для жыхароў і гасцей Віцебска падрыхтавалі насычаную праграму. На фестываль прыедуць тэатр «Балет

Масква» (Расія), кампанія танца «VerTeDance» (Чэхія), «ZAWIROWANIA DANCE THEATRE» (Польшча), тэатр «Балет Яўгена Панфілава» (Расія), тэатр «Кіеў мадэрн-балет» (Украіна), Нацыянальная кампанія танца Іспаніі. Заслужаны дзеяч мастацтваў Украіны, народны артыст Малдовы харэограф Радэ Паклігару значыць: такой афішай можа пахваліцца далёка не кожны еўрапейскі фестываль, і Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі ў Віцебску — вельмі сур'езная падзея ў харэаграфічным свеце.

IFMC не абмяжоўваецца толькі харэаграфіяй, але звяртае сваю ўвагу і на іншыя віды мастацтва: мае канцэртнай залы «Віцебск» упрыгожаць работы Аляксандра Салівончыка, фотапраект Ганны Майсяк «Каліграфія танца» і выстаўка-інсталіяцыя «Музей-архіў», прысвечаная 30-годдзю фестывалю, якая адлюстроўвае гісторыю развіцця IFMC ад часоў СССР да нашых дзён. Запланаваны майстар-класы ад вядомых танцоўшчыкаў з Беларусі, Расіі ды Польшчы, прэс-канферэнцыі, прэзентацыі кнігі, прысвечаных танцу.

Дар'я ЧАРНЯЎСКАЯ.

■ Друкуецца ў «ЛіМе»

САМОТНЫ МУШКЕЦЁР

Чаму я назваў Якуба Коласа мушкецёрам? Бо менавіта такім яго ўбачыў Заір Азгур, калі першы раз прыйшоў «ляпіць» паэта: «*Перада мной сядзеў чалавек з вусікамі і з эспаньлёкай у такой рамантычнай позе, што раптам здаўся падобным на аднаго з герояў Аляксандра Дзюма*».

Так аўтара «Новай зямлі» яшчэ ніхто не апісваў. Азгур як пісьменнік паказаў нам нечаканы партрэт Якуба Коласа. О, каб і скульптурная выява паэта на плошчы, што носіць яго імя, мела б такую ж мастацкую нечаканасць! Але тут Заір Ісакавіч, забыўшыся на свае дзівосныя ўражанні, вылепіў міфалагічны варыянт класіка. Менавіта такім Якуб Колас паўстае са школьных падручнікаў, шматлікіх ілюстрацый, юбілейных календароў і медалёў: мажны, нават таўставаты, строгі, па-раднаўску мудры.

А ў сапраўднасці?

Амаль усё жыццё ваюе больш за 60 кілаграм, кожную раніцу сек дровы (расколваў нават самае вялікае палена з першага разу). Калі ж пасля 1944 года пачалі адужваць хваробы, з-за якіх стаў папраўляцца, то ў лісце да Алесі Смоліч (5 студзеня 1950 г.) пісаў: «...я стаў таўсцеець, а тоўстых я ніколі не любіў, а самога сябе я за гэта ўзненавідзеў».

Калі ўжо пры жыцці з яго пачалі рабіць бронзавы вобраз, ён 16 лістапада 1952 года іранічна пісаў:

*Не ведаю, папраўдзе, што сказаць:
Ці радавацца мне ці гараваць.
Прызнаны я пясняр народа,
І не адна мне нагарода.*

*Бяда ж у тым, мае сябры,
Што я, браточкі, — грыб стары.*

*Ды ўсё ж адзначу штрых адзін —
З прыемнасцю глядзеў на балерын.*

...І не толькі. Ён, аматар раманаў Вальтэра Скота, заўсёды гатовы быў захапіцца якой-небудзь прыгажуняй. Адчуваў сябе сапраўдным рыцарам. Сэрца было адкрыта для рамантычных прыгод, а часцей для пакут ад нераздзеленага кахання. Жонка называла яго «благанаверны» (што згадваецца ў лістах), а ён, калі знаходзіўся ў эвакуацыі ў Ташкенце, пісаў у дзённіку (31 кастрычніка 1943 г.):

«Святлана? (перакладчыца Святлана Сомова. — Аўт.) Мая мара, мае самае лепшае, што дае жыццё. Але яна не хіліцца да мяне».

Пасля шасцідзесяці Якуб Колас стварае сапраўдныя шэдэўры любоўнай лірыкі. Прытым ні ў 1910-я, ні ў 1920-я гады вершаў пра каханне мы ў яго практычна не знойдзем. Перакладчыца Святлана Сомова натхняла яго, напрыклад, на такія акварэльна-лёгка радкі, складзеныя 31 жніўня 1943 года:

*Быў у Ташкенце Колас Якуб,
Быў і распыпаўся дзесьці.
А ці сарвецца з каралавых губ:
«Пачуць бы аб Коласе весці?»*

Лёгкасць — гэта ўвогуле тое слова, якое найбольш пасуе з усіх беларускіх паэтаў менавіта Якубу Коласу.

Яму быў аднолькава далёкі вывераны неакласіцызм Максіма Багдановіча з моташна-спакойным чаканнем смерці, калі герою «нат і не шкада, / Што хутка будзе ён зямлёю», так і псіхапаталагічны мадэрнізм Янкі Купалы, дзе «на пацеху сляпой дзічы /.../ Вырываў з сябе жылу па жыле, / Ві ў вярочку, ў пятлю і павесся, / І, пакуль у зямлю не зарылі, / Хоць дух будзе шыпець у бяссілі, / — На сваіх вісі жылах і смейся!».

Творчы саюзнік Якуба Коласа — Марк Шагал. У адзін час (1908—1918 гг.) яны ўздымаліся над усім жорсткім, брыдкім, фізіялагічна-невыводным, стваралі сваю фантасмагарычную казку, луналі ў ёй сабоднымі птахамі. Як і Шагал, ён удзяліў вялікую ўвагу снам. Запісваў іх,

імкнуўся разгадаць, многія свае творы ператвараў у дзівоснае сненне.

Бо што такое «Новая зямля»? Гэта выратоўны сон пра ідэальны свет, куды ўцякаў цяжкі царскай турмы Якуб Колас.

Што такое «Сымон-музыка»? Сюррэалістычна-ўтапічная фантазія пра тое, як чыстае мастацтва перамагае пякельную рэчаіснасць. Такая перамога магчымая, вядома, толькі ў... сне.

Адна з самых прыгожых сцен у «Сымон-музыку» — эпізод на могілках. Выгнаны з дому, галоўны герой прыходзіць на магілу дзёда Курылы, адзінага блізкага яму чалавека. Сымон плача. І ад гэтых слёз...

*...яму так лёгка стала,
Як бы што яго ўзняло
І так ціхенька гайдала
І так лёгенька нясло.
Лёгка, вольна і лагодна,
Бы на крыллях светлых мар,
Ён лятае так свабодна
У клубах купчастых хмар.*

Сымон-музыка лунае ў сваім ідэальным вымярэнні. Прывід дзёда іграе на скрыпцы і натхняе яго на яшчэ больш смелыя палёты...

За дзевяць гадоў да смерці Якуб Колас здзіўляў сваімі шагалаўскімі фантазіямі Петруся Броўку: «Нядаўна мяне апанавала думка. /.../ Я яўляюся перад публікаю — а тут усе людзі вучоныя — і пытаюся: ці можа чалавек адарвацца ад зямлі і павіснуць у паветры? Мне сказаў б: не /.../ ёсць закон усясветнага цягання. А я знайшоў спосаб ліквідаваць гэта цягаченне, уздуць сабе падняўца на крок, на два ды пайшоў разгульваць над галоўмі свае аўдыторыі...» (22 кастрычніка 1947 г.).

Якуб Колас і Марк Шагал з аднолькавай пераканаўчасцю ўмелі глядзець на беспрасвецце свайго часу, глядзець з такой пазытыўнай, фантазіяна-адчайнай зухаватасцю, горкай насмешкай, іранічным болам, што, як ні дзіўна, становіцца лягчэй. Яны адначасова і ўцякалі ад нашай рэчаіснасці, і разам з тым пераасэнсавалі яе боль, надаўшы яму балетную, па-дзіцячы бесклапотную бязважасць...

Васіль ДРАНЬКО-МАЙСЮК